Lausunto

22.4.2020

Eduskunta
Työelämä- ja Tasa-arvovaliokunta

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 4 §:n sekä 8 luvun 1 §:n ja työttömyysturvalain 2 a luvun 13 §:n ja 11 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Työelämä- ja Tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Työttömyyskassojen Yhteisjärjestöltä kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö kannattaa esitystä. Ehdotetut toimet helpottavat koronatilanteessa työnhakijan tilannetta. Lisäksi muutokset tukevat työ- ja elinkeinotoimistojen resurssien tarkoituksenmukaista kohdentamista haastavassa tilanteessa.

Muutoksiin liittyvä viestintä

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö korostaa muutoksiin liittyvän viestinnän tarvetta. Työttömyyskassojen jäsenet ottavat usein yhteyttä työttömyyskassoihin jo alkaneeseen taikka odotettavissa olevaan työttömyyteen liittyvissä asioissa. Kansalaiset eivät hahmota sitä, mitkä kysymykset kuuluvat TE-toimistojen toimivaltaan ja mitkä kysymykset työttömyyskassojen toimivaltaan, joten työttömyyskassoille osoitetut kysymykset koskevat usein myös TE-toimistojen toimivaltaan kuuluvia asioita. Työttömyyskassat pyrkivät luonnollisesti palvelemaan jäseniään mahdollisimman hyvin. Näin ollen mitä tehokkaampaa ja kohdennetumpaa informaatiota TE-toimistoista voidaan jakaa näistä muutoksista, sitä vähemmän asioita kysytään erikseen työttömyyskassoista.

Edellisessä kappaleessa kuvatusta syystä ehdotetut muutokset lisäävät joka tapauksessa työttömyyskassojen jäsenistön neuvonnan ja tiedottamisen tarvetta siltä osin, kun toimet vaikuttavat hakijan oikeuteen saada työttömyysturvaa. Samasta syystä muutokset lisäävät työttömyyskassojen henkilökunnan koulutustarvetta.

Tehokkaan viestinnän vaatimus koskee erityisesti muutosta, jonka mukaan palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antamisen ja työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimisen laiminlyönti ei johtaisi työnhaun voimassaolon päättymiseen. Kuten esityksessä on todettu, nämä laiminlyönnit johtuvat usein työnhakijoiden tietämättömyydestä ja erehdyksestä. Koronakriisin myötä työttömiksi työnhakijoiksi on tullut ja tulee merkittävässä määrin henkilöitä, jotka ovat työttömiä ensimmäistä kertaa, joten heillä ei ole aikaisempaa kokemusta työttömyysturvajärjestelmästä ja tällaisten erehdysten tekeminen on todennäköisempää kuin niillä työnhakijoilla, jotka ovat joutuneet tutustumaan työttömyysturvajärjestelmään aikaisemmin.

Edellisessä kappaleessa tarkoitettu muutos on tulossa voimaan taannehtivasti ja sen soveltaminen edellyttää työnhakijan pyyntöä tehdä korjaus TE-hallinnon tietojärjestelmään ja tämä korjaus tehdään manuaalisesti. Jotta työnhakijat osaisivat tehdä tällaisia pyyntöjä, heitä pitäisi informoida asiasta mahdollisimman tehokkaasti. Päävastuu viestinnästä on TE-

hallinnolla, mutta työttömyyskassat ovat valmiita jakamaan tätä tietoa myös mahdollisuuksiensa mukaan.

Muutosten voimassaolo

Väliaikaiset muutokset ovat haasteellisia työnhakijan neuvonnan näkökulmasta, kun muutoksilla on kaikilla eri voimassaoloaika. Työnhakijan haastattelun järjestämistä ja työnhaun voimassaoloa koskevat muutokset olisivat voimassa 30.6.2020 asti, työttömyysturvaseuraamuksia koskevat muutokset 31.7.2020 asti ja työnhakijan lyhytkestoisia opintoja koskeva muutos 31.12.2020 asti. Starttirahan enimmäiskestoa koskeva muutos olisi voimassa 30.6.2021 asti. Näiden muutosten lisäksi työttömyyskassojen asiakaspalvelijoiden tulisi hallita myös muut työttömyysturvalainsäädäntöön liittyvät väliaikaiset muutokset ja niiden soveltamisaika, jotta työnhakijoiden neuvonta olisi oikeaa.

Useita esityksen työttömyysetuusoikeuteen liittyviä muutoksia sovelletaan takautuvasti 16.3.2020 alkaen. Tämä merkitsee, että jo nyt annettuja etuuden epääviä työvoimapoliittisia lausuntoja muutetaan taannehtivasti. Vaikka Yhteisjärjestö pitää muutosten taannehtivaa soveltamista perusteltuna, se huomauttaa kuitenkin, että jälkikäteiset korjaukset aiheuttavat lisätyötä myös työttömyyskassoille.

Nyt esitetyt muutokset on tarkoitettu väliaikaisiksi, vaikkakin esityksessä on todettu, että hallitus varautuu tarvittaessa esittämään eduskunnalle väliaikaiseksi tarkoitettujen muutosten voimassa olon jatkamista. Väliaikaiset muutokset ovat omiaan monimutkaistamaan jo ennestään monimutkaista työttömyysturvajärjestelmää. Väliaikaisten muutosten voimassaolon päättyessä haasteeksi muodostuukin sopeutuminen normaalioloihin ja niistä tiedottaminen.

Sopeutuminen normaalioloihin saattaa aiheuttaa oikeudenmenetyksiä työnhakijoille, kun on opittu väliaikaisten helpotusten järjestelmään. Tähän tilanteeseen tulisi kehittää erityisiä yksilöllisesti suunnattuja viestintätoimia, joilla varmistettaisiin, että tällaisia oikeudenmenetyksiä ei synny tietämättömyyden vuoksi. Kun esimerkiksi palataan tilanteeseen, jossa palvelutarpeen arvioimiseksi tarpeellisten tietojen antaminen ja työllistymissuunnitelmaluonnoksen laatimisen laiminlyönti johtaa taas työnhaun voimassaolon päättymiseen, työnhakua ei ole syytä katkaista ennen kuin hakijalle on lähetetty erikseen muistutus asiasta ja kerrottu samalla, että määräaikainen laki ei ole enää voimassa.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry

Niina Jussila
toiminnanjohtaja
050 911 8511
niina.jussila@tyj.fi